

Groene Patriarch, patriarch Bartholomeus

Theologie, ecologie, natuurbescherming en de praktijk

Bartholomeus I van Constantinopel (Istanbul), een Turkse geestelijke, is sinds 1991 aartsbisschop van Constantinopel en Oecumenisch Patriarch van de Oosters-orthodoxe kerk. Hij een inspirator geworden voor vele gelovigen en er worden steeds meer stappen gezet om 'aan de slag te gaan', omdat de tijd dringt! De Patriarch geeft aan dat het van belang is jongeren enthousiast te maken voor het groene denken.

Jaap Terpstra

In dienst van de eenheid van de Orthodoxe Kerk heeft Bartholomeus I de verantwoordelijkheid om panorthodoxe bijeenkomsten bijeen te roepen, maar ook om de oecumenische en

mitrios, die in 1989 het initiatief nam om 1 september als 'Dag van gebed voor de bescherming van het milieu' te vestigen. Dit initiatief is overgenomen door vele christelijke kerken.

Verbinding

Vrijwel elk jaar organiseert de Patriarch met partners uit politiek, wetenschap en religie een congres over de vraag voor duurzaamheid in een bepaald gebied. Voor Bartholomeus I is verbinding zoeken tussen de diverse organisaties erg belangrijk. Tijdens een toespraak aan het Europees Parlement in 2015 gaf hij aan dat godsdienst en politiek naast elkaar kunnen bestaan, omdat beiden de mens dienen. Verder zei de Patriarch in diverse interviews dat we allen te maken hebben met onderwerpen als

gestimuleerd om zorg te dragen voor de natuurgebieden. In 2014 was Bartholomeus I op bezoek in Nederland op uitnodiging van de Oud-Katholieke Kerk en nam hij onder andere deel aan een Rondetafel over duurzaamheid en voedsel in Nederland.

'Naar een sociaal ethos'

In 2020 werd *Voor het leven van de wereld, naar een sociaal ethos van de orthodoxe kerk* uitgegeven door het oecumenisch patriarchaat. Hierin wordt aangegeven dat er een echte verantwoordelijkheid moet zijn voor de hele schepping en een onophoudelijke zorg voor haar integriteit en bloei. Hoe dit te bereiken in een tijdperk van zulke snelle technologische veranderingen en van zo'n immense

de tragische vermindering of zelfs het uitsterven van vele soorten. Tegenover alle krachten – politiek, sociaal en economisch, zakelijk en burgerlijk, spiritueel en materieel – die bijdragen aan de achteruitgang van onze ecosystemen, probeert de kerk een werkelijk liturgisch en sacramenteel pad naar gemeenschap met God in en door zijn schepping te cultiveren, een pad dat noodzakelijkerwijs mededogen voor alle anderen en zorg voor de hele schepping vereist."

"Het is belangrijk te werken aan het elimineren van verspillend en destructief gebruik van natuurlijke hulpbronnen, te werken aan het behoud van de natuurlijke wereld voor de huidige generatie en voor alle komende generaties, en van terughoudendheid en verstandige zuinigheid te beoefenen in alle dingen. Niets van dit alles is echter waarschijnlijk mogelijk zonder een diepe training in dankbaarheid. Zonder dankzegging zijn we niet echt mens. Dit is in feite de basis van het eucharistische begrip van de kerk van zichzelf en van haar missie in de wereld. Wanneer de mensheid in harmonie is met de hele schepping, komt deze dankzegging moeiteloos en natuurlijk. Wanneer die harmonie wordt verbroken of vervangen door onenigheid, zoals zo vaak het geval is, wordt dankzegging in plaats daarvan een verplichting om te worden vervuld, soms met moeite; maar alleen zo'n dankzegging kan echt de verdeeldheid helen die de mensheid vervreemdt van de rest van de geschapen orde. Wanneer mensen de hulpbronnen van de aarde leren waarderen in een waarlijk eucharistische geest, kunnen ze de schepping niet langer behandelen als iets dat losstaat van zichzelf, als louter nut of eigendom."

"De kerk roept daarom de regeringen van de wereld op om manieren te zoeken om de milieuwetenschap-

pen te bevorderen, door middel van onderwijs en staatsubsidies voor onderzoek, en om bereid te zijn technologieën te financieren die kunnen dienen om de ernstige effecten van koolstofemissies, vervuiling en alle vormen van aantasting van het milieu om te keren."

Praktische groene stappen zetten

Binnen de Orthodoxe kerk worden vooral lokaal praktische stappen gezet op het gebied van duurzaamheid en natuurbescherming. In 2021 is er een samenwerkingsverband ontstaan tussen de Volos Theologische Academie, de Griekse afdeling van het Wereldnatuurfonds en de Orthodoxe parochie Evangelistria in de stad Volos in Griekenland (een groene parochie). Een archimandriet (overste van een klooster), die dient als priester binnen die parochie sprak van 'een reis die begint'. Met daarbij de zegen van de lokale bisschop.

"Het is belangrijk dat vanaf het begin veel enthousiaste parochianen en een geestelijke actief willen zijn binnen de groene parochie en samen willen werken naar echte, tastbare resultaten. Dat is hier zeker het geval. Er zijn di-

verse initiatieven zoals het installeren van zonnepanelen en het maandelijks uitnodigen van gastsprekers die ecologievraagstukken en theologie of spiritualiteit met elkaar verbinden. Er wordt veel aandacht geschonken om jongeren te interesseren voor dit project. Dit doen we door geïntegreerd milieuonderwijs binnen het zondagschoolonderwijs te verzorgen." Er worden verschillende evenementen georganiseerd: het bezoek van een kinderboekenschrijver over milieu-educatie; milieu-educatiebezoek van de jongeren aan een lokale biologi-

Greening the Parish

Groene Orthodoxe Parochie

sche boerderij en een zusterklooster in de omgeving om in de praktijk te leren hoe biologisch gezond voedsel wordt geteeld en gezamenlijke activiteiten met de verschillende scholen in de omgeving. In de komende periode hoopt men verdere stappen te zetten.

De archimandriet van deze groene parochie geeft aan dat de praktische implicaties van groene theologie uitdagend zijn. "We zijn hier op de Balkan niet gewend om groen te denken, om voor ons milieu te zorgen. Ik wil benadrukken dat dit voor ons nog heel vroeg is, we staan nog maar aan het begin van een reis. Toch zijn we begonnen aan die reis,

'De tijd dringt!'

een reis die we vastbesloten zijn voort te zetten. Onze hoop is dat dit groene parochie-initiatief, hier in Nieuw-Ionië, Volos, Griekenland, zal uitgroeien tot een netwerk van groene parochies, niet alleen in ons bisdom en niet alleen in dit land, maar in de hele Balkan. Er moet verder ook een bereidheid zijn om te leren van anderen, van degenen buiten ons geloof, zelfs van degenen die helemaal geen geloof hebben verklaard, zodat we samen deze weg naar een duurzamer leven kunnen afleggen."

'Zonder dankzegging zijn we niet echt mens.'

interreligieuze dialoog te ondersteunen. Hij staat al jaren bekend als 'de groene patriarch' vanwege zijn inzet voor natuurbescherming en een milieubewustere toekomst. Al in 1997 ontving hij de Congressional Gold Medal, een van de hoogste Amerikaanse onderscheidingen. Zelf zegt hij dat hij zijn belangstelling voor duurzaamheid en natuurbescherming heeft geërfd van zijn voorganger Di-

klimaatverandering en natuurbescherming en dat we daarom moeten samenwerken als religies en levensbeschouwelijke organisaties om deze problemen aan te pakken. Bartholomeus: "Christenen en moslims zijn kinderen van dezelfde God. Als orthodoxe christenen gebruiken we het Griekse woord Kairos om een kritiek moment in de tijd te beschrijven, vaak een specifieke historische periode met blijvende repercussies en eeuwige betekenis. Voor de mensheid en de planeet als geheel is het nu onze kairos: de beslissende tijd in onze relatie met heel Gods schepping, wanneer we op een geschikte manier moeten reageren om het leven op aarde te beschermen tegen de ergste gevolgen van menselijke roekeloosheid. Moge God ons de wijsheid geven om snel te handelen."

In het Balkangebied worden de diverse organisaties door Bartholomeus I

technologische kracht is een vraag die christenen (en niet christenen) zichzelf onophoudelijk moeten stellen. Er wordt verwezen naar de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel, waarin christenen belijden: "Ik geloof in één God, maker van hemel en aarde, en van alle dingen die zichtbaar en onzichtbaar zijn." Het diepe geloof in de goedheid en schoonheid van de hele schepping is de bron en de essentie van de hele kosmische visie van de kerk.

"Sinds de geboorte van het industriële tijdperk is het vermogen van de mensheid om schade toe te brengen meedogenloos uitgegroot. Als gevolg hiervan worden we vandaag geconfronteerd met zulke voorheen onvoorstelbare catastrofes als het toenomen smelten van ijskappen en gletsjers, regen en rivieren die verzuuren door vervuiling, geneesmiddelen die ons drinkwater verontreinigen en

Patriarch Bartholomeus

